

LATVIJAS REPUBLIKAS FISKĀLĀS DISCIPLĪNAS PADOME

Reģ.nr. 90010248231; Smiļšu ielā 1-512, Rīgā, LV-1919
tālrunis: (+371) 6708 3650; e-pasts: info@fdp.gov.lv; mājaslapa: <http://fdp.gov.lv>

RĪGĀ

22.03.2019. Nr. 1-08/320

Uz _____ Nr. _____

**Latvijas Republikas
Ministru prezidentam
Artūram Krišjānim Kariņam**

**Latvijas Republikas
Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu)
komitejas priekšsēdētājam
Mārtiņam Bondaram**

**Latvijas Republikas
Finanšu ministram
Jānim Reiram**

Godātais Kariņa kungs,
Godātais Bondara kungs,
Godātais Reira kungs,

Par īstenoto strukturālo reformu atpakaļgaitu

2018. gada 11. oktobrī Saeima pieņēma grozījumus valsts fondēto pensiju likumā, kuru rezultātā notiek valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu pārdale no pensiju otrā līmeņa uz pirmo līmeni sākot ar 2020. gadu.

Eiropas Savienības Stabilitātes un izaugsmes pakta regulējums pieļauj dalībvalstīm izmantot atkāpi no bilances mērķa gadījumā, ja tās ievieš strukturālās reformas, piemēram, novirzot sociālās apdrošināšanas iemaksas no valsts budžeta uz fondētām pensiju shēmām. Latvija izmantoja šādu atkāpi no 2013. līdz 2017. gadam tādējādi palielinot valsts budžeta deficītu, pārsniedzot fiskālo disciplīnu regulējošajos normatīvajos aktos atļauto līmeni.

Tas nav Fiskālās disciplīnas padomes pienākums vērtēt Saeimas lēmumus, tomēr ņemot vērā to, ka Latvija pieprasīja Eiropas Komisijai, un ar tās atļauju izmantoja, strukturālās reformas atkāpi 2013.-2017. gados un attiecīgi palielināja budžeta deficītu, pieņemtais lēmums ir rūpīgi jāvērtē no fiskālās disciplīnas viedokļa.

2019. gada 21. martā Fiskālās disciplīnas padome saņēma informāciju no Finanšu ministrijas

(pielikumā), kurā ir ietverts nodoms par iemaksu samazināšanu otrajā pensiju līmenī jau sākot no 2019. gada jūlija.

Fiskālās disciplīnas padome 2018. gada 11. oktobrī pieņemtus grozījumus valsts fondēto pensiju likumā un priekšlikumus paātrināt to ieviešanu 2019. gadā vērtē kā fiskālo telpu pasliktinošus, kuri prasa papildu kompensējošos pasākumus ar fiskālo ietekmi uz 2019. gada valsts budžetu un vidēja termiņa budžeta ietvaru 2020.-2022. gadiem. Turklāt strukturālo reformu pasākumu pārskatīšana pretējā virzienā rada nopietnus reputācijas riskus.

Ar cieņu,

Padomes priekšsēdētājs

Jānis Platais

Informācijai:

Saskaņā ar Fiskālās disciplīnas likuma 28. panta septīto daļu Fiskālās disciplīnas padome sagatavo un iesniedz Saeimai un Ministru kabinetam viedokli fiskālās politikas jautājumos, ja atzīst tos par būtiskiem Fiskālās disciplīnas likuma normu ievērošanai.

Pielikumā:

- (i) Sadarbības platformas "Demogrāfisko lietu centrs" 2019. gada 11. marta prezentācija "Valdības deklarācijas sadaļas – Latvijas cilvēki. Demogrāfija pirmais realizējamais darbs";
- (ii) Labklājības ministrijas 2019. gada 7. februāra vēstule Nr. 34-05/242 "Par sociālajām iemaksām no pilna pabalsta apjoma bērna kopšanas laikā";
- (iii) Nacionālās apvienības VL-TB/LNNK Saeimas frakcijas priekšsēdētāja Raivja Dzintara 2019. gada 8. marta vēstule Koalīcijas partiju Sadarbības sanāksmei; un
- (iv) Informācija no Labklājības ministrijas.

SADARBĪBAS PLATFORMA “DEMOGRĀFISKO LIETU CENTRS”

**VALDĪBAS DEKLARĀCIJAS sadaļas –
Latvijas cilvēki. Demogrāfija
pirmais realizējamais darbs**

Sadarbības padomes sēdei
2019. gada 11. martā

Imants Parādnieks

Ministru prezidenta padomnieks demogrāfijas
jautājumos

Demogrāfisko lietu centra vadītājs

Valdības Deklarācijas prioritātes – nevienlīdzības mazināšana un demogrāfiskās situācijas uzlabošana jeb tautas ataudzes nodrošināšana, balstītas uz stingru fiskālo disciplīnu

Eiropas Komisija 2013. gada 3. jūnija Ziņojumā par bērnu aprūpi, dzimumu pensiju atšķirību konstatē:

«Sieviešu saņemtā vidējā pensija ir par 39% mazāka nekā vīriešu saņemtā.

Mātes pienākumi palielina dzimuma pensiju atšķirību.

Nevienlīdzības rādītāji ir zemāki neprecētām sievietēm (17%).

No rādītājiem arī izriet, ka mātes pienākumi rada nevienlīdzību: bērna audzināšanas rezultātā sievietēm gandrīz visās dalībvalstīs zūd pensiju priekšrocības.

Vairumā gadījumu šķēršļi pieaug proporcionāli bērnu skaitam.»

103. Mazinot ienākumu nevienlīdzību vecumdienās, noteiksim, ka apmaksātajā bērna kopšanas laikā valsts veic sociālās iemaksas vecāku pensiju kapitālā pilnā apmērā no visa bērnu pabalsta, panākot, ka jaunie vecāki tiek sociāli apdrošināti tādā iemaksu līmenī, kā iepriekš strādājot, kā arī līdzsvarosim vecāku nopelnīto pensiju.

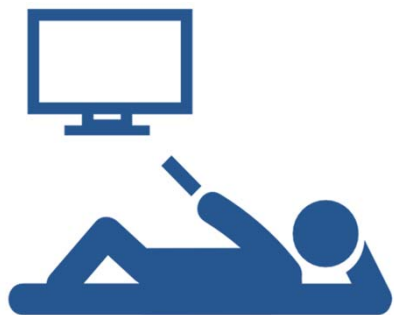
Valdības Rīcības plāns 103.1

No speciālā budžeta ar 1.07.2019. nodrošināt sociālo iemaksu veikšanu apmaksātā bērna kopšanas laikā vecāku pensiju kapitālā pilnā apmērā no visa bērnu pabalsta kopsummas – Bērna kopšanas pabalsts + Vecāku pabalsts

2019.gada
budžets
2.lasījums

Fiskāli neitrāls – LM atbildes vēstule DLC 07.02.2019

«Lai nodrošinātu, ka par periodu no 2019. gada 1.jūlija par personām, kuras saņem vecāku pabalstu, valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (turpmāk – obligātās iemaksas) pensiju, bezdarba un invaliditātes apdrošināšanai tiktu veiktas no vecāku pabalsta un bērna kopšanas pabalsta kopsummas no sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta līdzekļiem, un tas neprasītu papildus finanšu līdzekļus sociālās apdrošināšanas speciālajā budžetā jau 2019. gadā, nepieciešams vienlaikus likumā „Par valsts sociālo apdrošināšanu” noteikt, ka obligātās iemaksas pensiju apdrošināšanai par periodu no 2019. gada 1. jūlija šīm personām veido 1. līmeņa pensijas kapitālu un netiek ieguldītas valsts fondēto pensiju shēmā. Tādējādi nepieciešami grozījumi likumā „Par valsts sociālo apdrošināšanu” un Ministru kabineta 2001. gada 5. jūnija noteikumos Nr.230 „Noteikumi par valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām no valsts pamatbudžeta un valsts sociālās apdrošināšanas speciālajiem budžetiem»

Pensijas kapitāla iemaksu salīdzinājums

Bezdarbnieka pabalsts – 600 €
(stāžs no 20 – 29 gadiem,
1.-3. mēnesis)

Vecāku pabalsts – 437 €
(līdz bērna 1,5 gada vecumam)
+
Bērna kopšanas pabalsts 171 €

Vidējā mēneša alga aprēķinot pabalstus:

1000 €

Pabalsta apmērs:

600 €

608 €

Iemaksu objekts:

600 €

171 €

VSAOI pensiju
apdrošināšanas likme 20%:

120 €

34,2 €

Pensijas kapitāla
pieaugums
strādājot:

1000 €

200 €

**Pensijas kapitāla
iztrūkums:**

- 87,4 €

-165,8 €

Pensijas kapitāla iztrūkums **VISA** bērna kopšanas periodā:

-1 573 €

-2 984 €

Faktiskais pensijas kritums **mēnesī X** bērnu skaits:

-7,5 €

-14 €

**Valsts iemaksas
pensiju, invaliditātes un bezdarba apdrošināšanai
par nestrādājošu
vecāku pabalsta saņēmēju
un
bērna kopšanas pabalsta saņēmēju**

Apdrošināšanas iemaksas

- Valsts pensiju sistēma ir veidota uz individuālajām sociālajām iemaksām balstīta un pašfinansējoša - katrai tiesībai uz pakalpojumu jābūt nodrošinātai un ir nodrošināta ar finanšu segumu
- valsts veic iemaksas par personām, kurām, iestāties atbilstošais sociālās apdrošināšanas risks

Valsts veic iemaksas

Par apdrošinātām personām
– VP saņēmējiem –
no sociālās apdrošināšanas
speciālā budžeta

Par neapdrošinātām
personām
– tikai BKP saņēmējiem –
no valsts pamatbudžeta

Apdrošināšanas iemaksas

Valsts iemaksu objekts (eiro)

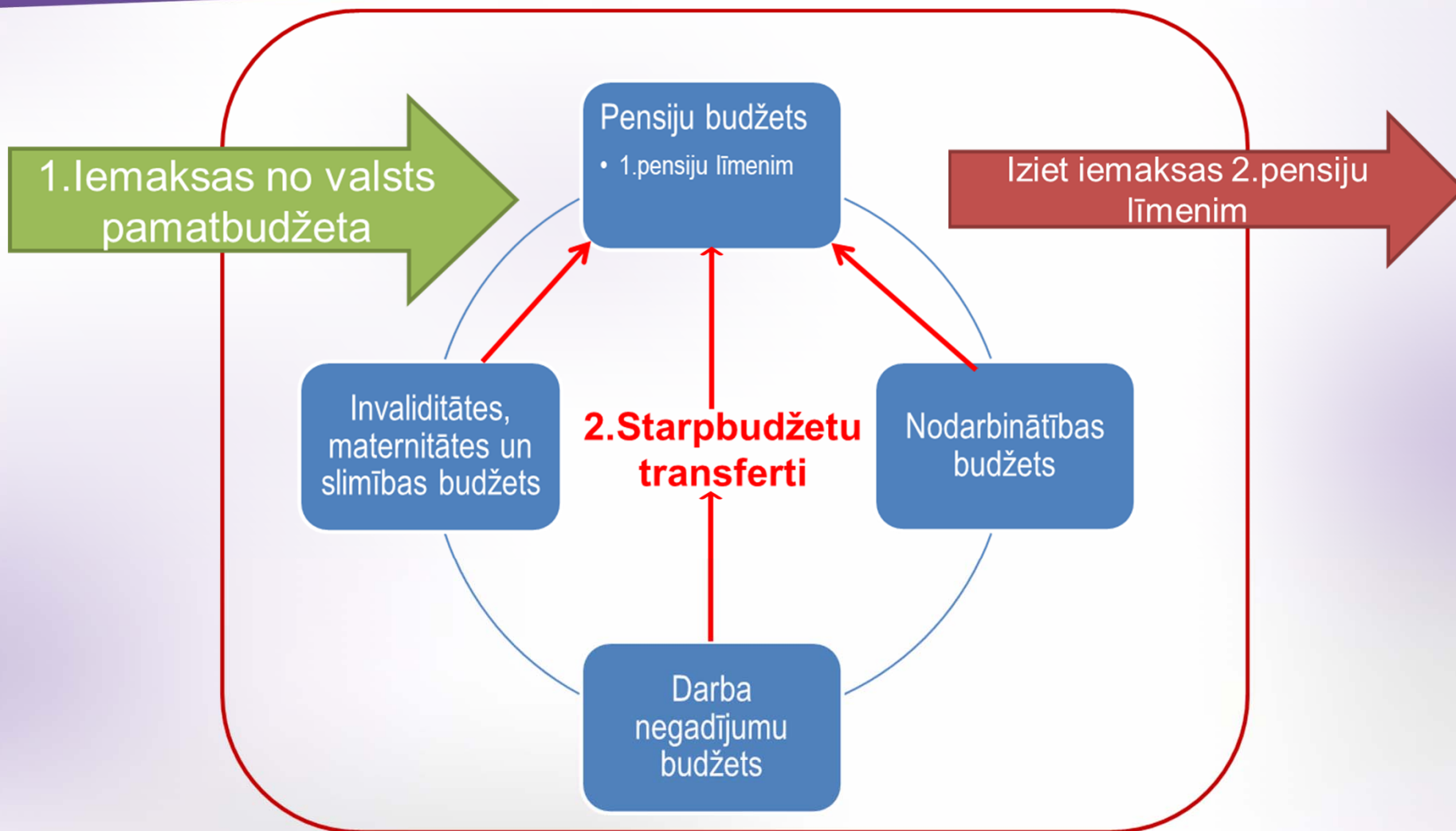
Iemaksas pensiju apdrošināšanai (20%)

1.pensiju līmenis – 14%

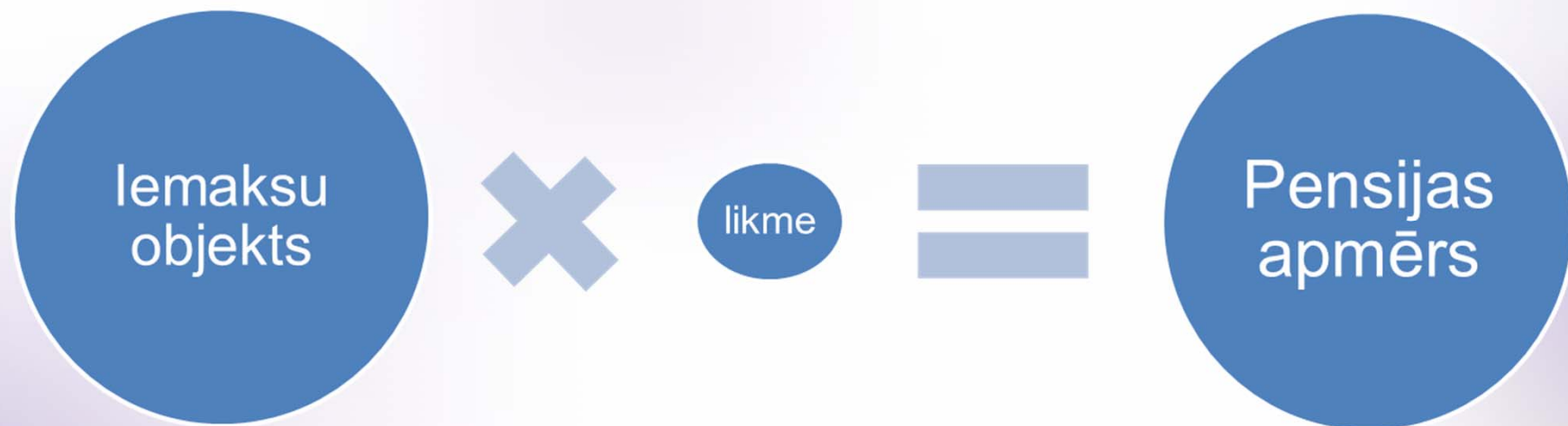
2.pensiju līmenis – 6%

**Reālā nauda iziet
ārpus speciālā
budžeta
(līdz 01.01.2010)**

Iemaksas pensiju apdrošināšanai sociālās apdrošināšanas speciālajā budžetā – divas sistēmas

Jo lielāks iemaksu objekts,
jo lielāks pensijas apmērs nākotnē

Secinājumi:

Risinājums valstij veikt iemaksas pensiju kapitālā no pilna vecāku pabalsta un bērna kopšanas pabalsta kopsummas no speciālā budžeta ar 2019.gada 1.jūliju ir:

1. atbilstošs pašreiz pastāvošajai vispārējai kārtībai
2. nerada papildus slodzi esošajam sociālās apdrošināšanas budžetam;
3. nevienlīdzību mazinošs, sociāli taisnīgs un nepieciešams;
4. solis Eiropas Komisijas rekomendāciju par sociālās atstumtības un nabadzības risku novēršanu izpildīšanai;
5. jāveic vienlaikus ar grozījumiem likumā «Par valsts sociālo apdrošināšanu», paredzot, ka iemaksas no vecāku pabalsta netiek ieguldītas pensiju 2.līmenī (6% apmērā)

Labklājības ministrija

Skolas iela 28, Rīga, LV - 1331, tālr. 67021600, fakss 67276445, e-pasts lm@lm.gov.lv, www.lm.gov.lv

Rīgā

Nr.34-05/242
07.02.2019

**Ministru prezidenta padomniekam
Sadarbības platformas
„Demogrāfisko lietu centrs”
vadītājam
I.Parādniekam**

*Par sociālajām iemaksām no pilna pabalsta apjoma
bērna kopšanas laikā*

Labklājības ministrija sadarbībā ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūru ir veikusi aprēķinus par personu, kuras saņem vecāku pabalstu, sociālo apdrošināšanu un dara zināmu sekojošo.

Lai nodrošinātu, ka par periodu no 2019. gada 1.jūlija par personām, kuras saņem vecāku pabalstu, valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (turpmāk – obligātās iemaksas) pensiju, bezdarba un invaliditātes apdrošināšanai tiktu veiktas no vecāku pabalsta un bērna kopšanas pabalsta kopsummas no sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta līdzekļiem, un tas neprasītu papildus finanšu līdzekļus sociālās apdrošināšanas speciālajā budžetā jau 2019. gadā, nepieciešams vienlaikus likumā „Par valsts sociālo apdrošināšanu” noteikt, ka obligātās iemaksas pensiju apdrošināšanai par periodu no 2019. gada 1. jūlija šīm personām veido 1. līmeņa pensijas kapitālu un netiek ieguldītas valsts fondēto pensiju shēmā. Tādējādi nepieciešami grozījumi likumā „Par valsts sociālo apdrošināšanu” un Ministru kabineta 2001. gada 5. jūnija noteikumos Nr.230 „Noteikumi par valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām no valsts pamatbudžeta un valsts sociālās apdrošināšanas speciālajiem budžetiem”.

Valsts sekretārs

I.Alliks

Dokuments parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.

Rucka 67021607
Sandra.Rucka@lm.gov.lv
19-N/1982

Koalīcijas partiju Sadarbības sanāksmei
Ministru prezidentam Arturam Krišjānim Kariņam
Frakcijai JAUNĀ VIENOTĪBA
Jauno konservatīvo frakcijai
Frakcijai KPV LV
Frakcijai "Attīstībai/Par!"

Rīgā, 2019. gada 8. martā

Nacionālās apvienības „Visu Latvijai!” – „Tēvzemei un Brīvībai/LNNK” (NA) Saeimas frakcija ierosina iekļaut koalīcijas Sadarbības sanāksmes 2019. gada 11. marta sēdes darba kārtībā šādu jautājumu:

Par Valdības deklarācijas 103. punkta

"Mazinot ienākumu nevienlīdzību vecumdienās, noteiksim, ka apmaksātajā bērna kopšanas laikā valsts veic sociālās iemaksas vecāku pensiju kapitālā pilnā apmērā no visa bērnu pabalsta /.../."
realizāciju ar 2019. gada 1. jūliju pieņemot valsts budžetu 2019. gadam.

Šī jautājuma izskatīšanai uz Sadarbības padomi lūdzam uzaicināt arī ekspertus no Labklājības ministrijas, kas profesionāli varēs komentēt gan šo priekšlikumu, gan sniegt profesionālas atbildes uz Sadarbības padomes dalībnieku - politiķu uzdotajiem jautājumiem, pieņemot lēmumu par atbalstu.

Raivis Dzintars,
Nacionālās apvienības VL-TB/LNNK
Saeimas frakcijas priekšsēdētājs

Informācija no Labklājības ministrijas

Par priekšlikumu –

valsts iemaksas pensiju, invaliditātes un bezdarba apdrošināšanai par nestrādājošu vecāku pabalsta saņēmēju veikt no objekta, kas vienāds ar vecāku pabalsta apmēra un bērna kopšanas pabalsta apmēra kopsummas un to veikt no speciālā budžeta.

Mērķis:

Mazināt sociālo nevienlīdzību un nodrošinātu vienlīdzīgu attieksmi pret visām sociālās apdrošināšanas iemaksu veicēju grupām, novēršot netaisnību.

Valsts sociālās apdrošināšanas, t.sk. pensiju sistēma ir veidota uz individuālajām sociālajām iemaksām balstīta un pašfinansējoša, līdz ar ko katram apdrošināšanas periodam jeb katrai tiesībai uz pakalpojumu ir jābūt obligāti nodrošinātai ar finanšu segumu, un to nodrošinot cilvēkiem pēc iespējas caurspīdīgākā, saprotamākā veidā.

Valsts nodrošina aizsardzību personām, kurām, iestājoties atbilstošajam sociālās apdrošināšanas riskam (maza bērna kopšana, slimība, invaliditāte, u.c.), dēļ kuriem persona nevar strādāt un veikt iemaksas kā apdrošinātā persona. Lai neveidotos apdrošināšanas periodu (vecuma, invaliditātes un bezdarba stāža) pārtraukumi, kas attiecīgi negatīvi ietekmētu personas nākotnes vecuma pensiju, valsts **veic iemaksas solidāri no sociālās apdrošināšanas budžeta** (pensiju budžeta, nodarbinātības budžeta, darba negadījumu budžeta, invaliditātes, maternitātes un slimības budžeta, kuros sadalītas pārējo iemaksu veicēju faktiski veiktās iemaksas) vai valsts pamatbudžeta.

Attiecībā uz iemaksām pensiju apdrošināšanai – tās transferta veidā tiek veiktas no valsts pamatbudžeta vai kāda no četriem speciālajiem budžetiem (atkarībā no riska, kurš ir iestājies) uz valsts pensiju budžetu. Šīs iemaksas tiek sadalītas starp diviem pensiju līmeņiem: daļu iemaksu reģistrē attiecīgās personas 1.līmeņa pensiju kontā, bet daļu no iemaksām **faktiski** novirza 2.pensiju līmenim – tādējādi radot reālu speciālā budžeta ieņēmumu samazinājumu par attiecīgo summu.

Šāds princips ir spēkā līdz 2019.gada beigām, jo 2018.gada 11.oktobrī Saeimā tika pieņemti „Grozījumi Valsts fondēto pensiju likumā”, ka no 2020.gada 1.janvāra valsts iemaksas no pamatbudžeta un speciālajiem budžetiem netiek novirzītas 2.pensiju līmenim.

Speciālā budžeta starpbudžetu transferti ir pakalpojums sociāli apdrošinātajām personām, ko valsts nodrošina ienākumu zaudēšanas periodā un **par ko šīs personas ir samaksājušas**, veicot iemaksas bezdarba, slimības u.c. apdrošināšanai. **Šīs obligātās iemaksas ir ierēķinātas katra apdrošināšanas veida iemaksu likmēs.**

Nemot vērā to, ka, lai uz iemaksām balstīta pensiju shēma būtu finansiāli ilgtspējīga un pašfinansējoša, ikvienai tiesībai uz pensiju jeb visiem apdrošināšanas periodiem ir jābūt nodrošinātiem ar finansiālu segumu. Līdz ar to **par likumā noteiktajām 13 personu grupām**, kuras ir pakļautas valsts pensiju apdrošināšanai, arī jābūt veiktām iemaksām. Par šīm personu kategorijām iemaksas vecuma pensijai veic solidāri no pārējo iemaksu veicēju faktiski veiktajām obligātajām iemaksām no speciālā budžeta vai valsts pamatbudžeta.

Attiecībā uz personām, kurām, iestājoties atbilstošajam sociālās apdrošināšanas riskam (maza bērna kopšana, slimība, invaliditāte, u.c.), vai citiem likumā minētiem riskiem, dēļ kuriem persona nevar strādāt un veikt iemaksas kā apdrošinātā persona, lai neveidotos apdrošināšanas periodu vecuma pensijai pārtraukumi, kas attiecīgi negatīvi

ietekmētu personas nākotnes vecuma pensiju, par šīm personām tiek veiktas valsts iemaksas no speciālajiem budžetiem vai valsts pamatbudžeta.

Nodrošinot reālu finanšu segumu ikvienai tiesībai uz pensiju un tādējādi sekmējot pensiju sistēmas finanšu ilgtspēju un pensiju izmaksu nepārtrauktību (valsts pensiju speciālais budžets), kā arī, lai pārējie speciālie budžeti saglabātu savu finansiālo stabilitāti, **speciālo budžetu transfertu summas ir jau paredzētas obligāto iemaksu likmes sadalījumā starp apdrošināšanas veidiem.**

Starpbudžetu transferti nav vienkārši “naudas bīdīšana”, bet šīs obligātās iemaksas arī ir sava veida pakalpojums sociāli apdrošinātajām personām, ko valsts nodrošina ienākumu zaudēšanas periodā un par ko šīs personas ir samaksājušas, veicot obligātās iemaksas bezdarba, slimības u.c. apdrošināšanai. Šīs obligātās iemaksas ir ierēķinātas katra apdrošināšanas veida obligāto iemaksu likmēs.

Valsts iemaksas par nestrādājošu vecāku pabalsta saņēmēju tiek veiktas no invaliditātes, maternitātes un slimības budžeta. Šobrīd šīs iemaksas veic no bērna kopšanas pabalsta apmēra jeb 171 EUR.

Vēsturiski, šis apdrošināšanas veids – Vecāku pabalsts - tika ieviests kā pēdējais un sanāca, ka „palika ārpus” kopējās sistēmas principa (kā piem. iemaksas pensiju kapitālā no bezdarbnieka pabalsta apmēra). Sākotnēji iemaksa bija no 50 Ls (72 eiro), tad ar politiskiem lēmumiem tika palielināts.

Ja 2019.gadā palielinātu iemaksu objektu nestrādājošiem vecāku pabalsta saņēmējiem, palielinātos arī faktiski novirzāmā summa 2.pensiju līmenim un veidotos reāls speciālā budžeta ieņēmumu samazinājums, un līdz ar to negatīva ietekme uz fiskālo telpu.

Tādējādi pašlaik galvenā problēma ir faktiskā iemaksu veikšana 2.pensiju līmenī no valsts iemaksām, kas nākamgad vairs nav aktuāla, ņemot vērā grozījumus likumā.

Priekšlikums situācijas risināšanai:

lai netiktu negatīvi ietekmēta 2019.gada fiskālā telpa –

no 2019.gada 1.jūlija par nestrādājošu vecāku pabalsta saņēmēju veikt iemaksas arī no vecāku pabalsta apmēra (papildus Bērna kopšanas pabalstam) nosakot, ka iemaksas pensiju apdrošināšanai no pilna Vecāku pabalsta apmēra par periodu no 2019.gada 1.jūlija šīm personām veido 1.līmeņa pensijas kapitālu un netiek ieguldītas valsts fondēto pensiju shēmā.

Papildus informācija: *Atbilstoši LV prezidentūras laikā pieņemtajiem secinājumiem attiecībā uz pensiju tiesībām jāuzsver būtisks secinājuma punkts, ka ir nepieciešama sociālās aizsardzības pasākumu veicināšana, kas mazina ar aprūpi saistīto karjeras pārtraukumu, nepilna darba laika darba un mazu ienākumu pieaugumu negatīvo ietekmi uz pensiju tiesībām.*

Savukārt atbilstoši EK ikgadējam ziņojumam par Latviju EK secina, ka, neskatoties uz nelieliem paaugstinājumiem pensijām, to adekvātuma nodrošināšana joprojām ir izaicinājums, turklāt vecāka gadagājuma iedzīvotāju nabadzības un sociālās atstumtības risks pieaug. Un līdz ar to EK norāda, ka kopumā Latvijai nav progress, ieviešot rekomendāciju attiecībā uz nepieciešamību uzlabot minimālo ienākumu pabalstu un vecuma pensiju adekvātumu.. Šī ir vienīgā rekomendācija, kuras ieviešanu EK novērtējusi tik negatīvi.